

Warszawa, 29 marca 2018 r.

**Opinia do ustawy o zmianie ustawy o usługach płatniczych oraz niektórych
innych ustaw**

(druk nr 763)

I. Cel i przedmiot ustawy

Celem ustawy jest zmiana przepisów, które regulują problematykę transakcji płatniczych wykonanych z użyciem nieprawidłowego unikatowego identyfikatora. Jak wynika z uzasadnienia projektu nowelizacja ma „umożliwić skuteczne odzyskiwanie kwot transakcji płatniczych wykonanych z użyciem błędnych numerów rachunków płatniczych, których to kwot płatnikom nie udało się odzyskać w wyniku działań podejmowanych przez ich dostawcę”.

Nowela w zakresie swojej regulacji wdraża (częściowo) dyrektywę Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) 2015/2366 z dnia 25 listopada 2015 r. w sprawie usług płatniczych w ramach rynku wewnętrznego, zmieniającą dyrektywy 2002/65/WE, 2009/110/WE, 2013/36/UE i rozporządzenie (UE) nr 1093/2010 oraz uchylającą dyrektywę 2007/64/WE (Dz. Urz. UE L 337 z 23.12.2015, str. 35), tzw. „dyrektywę PSD2”. Ustawa wdraża art. 88 dyrektywy PSD2.

Celem art. 88 dyrektywy PSD2 jest wyposażenie dostawcy usług płatniczych w uprawnienie do przekazania płatnikowi informacji, które umożliwią płatnikowi wystąpienie z roszczeniem cywilnym w celu odzyskania kwoty transakcji płatniczej wykonanej z użyciem błędnego unikatowego identyfikatora w przypadku, gdy odbiorca nie odda tej kwoty dobrowolnie, oraz stworzenie podstawy prawnej do współpracy dostawcy płatnika z dostawcą odbiorcy w tym celu.

Obecnie obowiązująca ustawa o usługach płatniczych, wdrożyła – wynikającą z tzw. dyrektywy PSD1 – zasadę, że transakcja płatnicza musi być zrealizowana zgodnie z tzw. regułą D+1, czyli najpóźniej w następnym dniu roboczym po jej zleceniu. W konsekwencji, transakcja płatnicza może być wykonana wyłącznie na podstawie unikatowego identyfikatora (w praktyce jest to najczęściej numer rachunku bankowego). Na potrzeby dokonania transakcji płatniczej nie jest konieczne podawanie innych danych, identyfikujących potencjalnego odbiorcę. Jednocześnie dostawca nie ma obowiązku sprawdzania ani weryfikowania innych informacji dodatkowych. W przypadku gdy unikatowy identyfikator podany przez klienta jest nieprawidłowy (nie należy do osoby podanej przez zlecającego) dostawca nie ponosi odpowiedzialności za niewykonanie lub nienależyte wykonanie transakcji płatniczej. Weryfikacja poprawności unikatowego identyfikatora sprowadza się wyłącznie do sprawdzenia, czy wskazany rachunek spełnia techniczne wymagania (np. czy posiada wystarczającą liczbę cyfr, zgodną z odpowiednimi standardami).

Wprawdzie ustawa o usługach płatniczych przewiduje, że dostawca usług płatniczych jest obowiązany podjąć działania w celu odzyskania kwoty transakcji płatniczej (art. 143 ust. 2 zdanie drugie ustawy), niemniej regulacja ta nie zawsze jest wystarczająca do odzyskania środków, które trafiły na błędnie oznaczony rachunek. Ograniczona skuteczność tej regulacji wynika w szczególności z braku możliwości udostępnienia płatnikowi danych odbiorcy przelewu (tj. przekazania informacji, do kogo trafiły omyłkowo przelane środki) z uwagi na obowiązującą tajemnicę bankową (w przypadku banków) czy zawodową (w przypadku SKOK-ów). W myśl art. 104 ust. 3 ustawy – Prawo bankowe bank może podać takie informacje, o ile odbiorca przelewu wyrazi na to zgodę. W konsekwencji skuteczność działań podjętych w celu odzyskania kwoty transakcji płatniczej wykonanej z użyciem nieprawidłowego unikatowego identyfikatora zależy *de facto* tylko od woli odbiorcy – posiadacza rachunku, na którego rachunek trafiły środki. Należy bowiem pamiętać, że wniesienie powództwa o zwrot przelanej kwoty tytułem bezpodstawnego wzbogacenia jest możliwe wyłącznie w przypadku, gdy zleceniodawca transakcji płatniczej posiada dane osobowe odbiorcy przelewu.

Nowelizacja dodaje do ustawy o usługach płatniczych procedurę postępowania w przypadku zgłoszenia przez płatnika informacji o transakcji płatniczej wykonanej

z użyciem nieprawidłowego unikatowego identyfikatora, która prowadzić ma do zwrotu środków na rachunek płatnika (określono „ścieżkę” postępowania z informacją płatnika o transakcji płatniczej wykonanej z użyciem nieprawidłowego unikatowego identyfikatora, nakładając stosowane obowiązki na dostawców usług płatniczych, z uwzględnieniem sytuacji, w której dostawca płatnika jest jednocześnie dostawcą odbiorcy oraz sytuacji, w której płatnik i odbiorca mają innego dostawcę) albo uzyskania przez płatnika danych odbiorcy, które umożliwią płatnikowi dochodzenie zwrotu środka w postępowaniu cywilnoprawnym w przypadku, gdy w terminie miesiąca od zgłoszenia informacji o transakcji płatniczej wykonanej z użyciem nieprawidłowego unikatowego identyfikatora odbiorca nie zwrócił środków. Nową instytucją, która pojawi się w systemie prawnym w następstwie nowelizacji będzie rachunek zwrotu. Ustawodawca nałożył bowiem na dostawców usług płatniczych obowiązek prowadzenia nieoprocentowanego, technicznego rachunku, w celu wykonania obowiązków i działań zmierzających do odzyskania kwoty transakcji płatniczej wykonanej z użyciem nieprawidłowego unikatowego identyfikatora (w celu „czasowego przechowania” środków zwróconych przez odbiorcę).

W następstwie zmian w ustawie o usługach płatniczych zmieniono również ustawę – Prawo bankowe oraz ustawę o spółdzielczych kasach oszczędnościowo-kredytowych. Zmiany w tych ustawach sprowadzają się do modyfikacji przepisów o tajemnicy bankowej – w odniesieniu do banków, i tajemnicy zawodowej – w odniesieniu do spółdzielczych kasach oszczędnościowo-kredytowych.

Propozycję wniesienia projektu ustawy nowelizującej ustawę o usługach płatniczych w wyżej wskazanym zakresie przedstawił Prezydentowi Rzeczypospolitej Polskiej Rzecznik Finansowy.

Zgodnie z przepisem przejściowym (art. 4) do informacji o transakcjach płatniczych wykonanych z użyciem nieprawidłowego unikatowego identyfikatora, zgłoszonych przez płatników przed dniem wejścia w życie nowelizacji, będzie się stosować przepisy dotychczasowe. Przy czym nie ogranicza to uprawnień płatnika do ponownego zgłoszenia informacji o transakcji płatniczej wykonanej z użyciem nieprawidłowego unikatowego identyfikatora, która miała miejsce przed dniem wejścia w życie opiniowanej ustawy. W odniesieniu do takich zgłoszeń stosować się będzie „nowe” regulacje. Natomiast do informacji o transakcjach płatniczych wykonanych z użyciem nieprawidłowego unikatowego

identyfikatora przed dniem wejścia w ustawy, a zgłoszonych przez płatników po dniu wejścia w życie ustawy, będą stosowane przepisy „nowe”.

Ustawa wejdzie w życie po upływie 3 miesięcy od dnia ogłoszenia.

II. Przebieg prac legislacyjnych

Sejm uchwalił ustawę na 60. posiedzeniu w dniu 22 marca 2018 r. Projekt ustawy był przedłożeniem prezydenckim (druk sejmowy nr 1606). Marszałek Sejmu skierował projekt w dniu 7 czerwca 2017 r. do Komisji Finansów Publicznych do pierwszego czytania. Komisja Finansów Publicznych po przeprowadzeniu pierwszego czytania oraz rozpatrzeniu tego projektu na posiedzeniach w dniach 18 lipca 2017 r. i 20 marca 2018 r. wniosła o uchwalenie projektu w brzmieniu zaproponowanym w sprawozdaniu (druk sejmowy nr 2369).

Jedyną zmianą merytoryczną w odniesieniu do projektu, dokonaną przez Sejm było dodanie przepisu przejściowego (art. 4), określającego jaki reżim prawny znajdzie zastosowanie do informacji o transakcjach płatniczych wykonanych z użyciem nieprawidłowego unikatowego identyfikatora przed dniem wejścia w życie nowelizacji, w zależności od tego czy informacja taka została zgłoszona przed, czy po tym dniu. Pozostałe zmiany miały charakter techniczno-legislacyjny.

III. Uwagi szczegółowe

Ustawa nie budzi zasadniczych zastrzeżeń legislacyjnych.

Jakub Zabielski

Główny legislator